

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 5 Issue 7, p. 27-48, December 2012

**22 TEMMUZ, OSLO, NORVEÇ: TOPLUM KENDİNİ
SORGULUYOR BREİVİK SALDIRISI ÖRNEK OLAYI**

*22 JULY, OSLO, NORWAY: THE SOCIETY INVESTIGATE ITSELF THE CASE OF
BREIVIK ATTACK*

Doç. Dr. Selda AKÇALI

Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Yrd. Doç. Dr. Huriye TOKER

Yaşar Üniversitesi, İletişim Fakültesi

*“Daha fazla güle ihtiyacımız var, fakat bu arada dikenlerinin
elimize nasıl batmayacağını da bilmemiz gerekmektedir.”*

Shabanah Rehman Gaarder¹

Abstract

The existing research is a monitoring study, deals with the media representation of Breivik terror attack in Norwegian media, which caused death of 77 people on 22th of July, 2011. The research applied content analysis to the news headlines and comments of selected 3 popular and serious newspapers -Aftenposten, Dagbladet and Verdens Gang (VG)- which were published between 22 July-01 August in order to understand how Breivik case was represented in the news coverage. Furthermore, as targeting an extensive analysis, existing study also applied a frame analysis to find out which aspects of the Breivik attack were covered in the media. In the framework of the study the tracks of societal discourse caused by Breivik case were analysed within the Norwegian media. The content and headlines of 1643 news items which were published between (22 July -22 November) were analysed and furthermore it was applied framework analysis of 34 news items which were appeared in the selected newspapers. The political parties, right-wing politicians, muslims in Norway were actors of the discourses. The findings of the study reveals the fact that it is possible to dominate terror related event

with the discourse of democracy, tolerance, love and openness. As a young Labour Youth Party politician, Helle Gannestad, stated “If one man can generate so much evil, imagine how much love we together can create.” The Norwegian society and the media represent a unique example to the whole world by handling and reacting the existing terror attack.

Key Words: terror, Anders Behring Breivik, Norwegian media, content analysis

Öz

22 Temmuz 2011 tarihinde 77 kişinin ölümüne yol açan Breivik terör saldırısının Norveç basınındaki haber temsilini ele alan çalışma, bir medya izleme araştırmasıdır. Araştırma, ülkede yayınlanan ciddi ve popüler basın örneklerinden seçilen 3 gazetenin –Aftenposten, Dagbladet, Verdens Gang (VG)– 22 Temmuz- 01 Ağustos tarih aralığındaki haber ve manşetlerine uygulanan içerik analizi yöntemiyle Breivik olayını nasıl yansıttığını ele almaktadır. Olaya ilişkin haber ve yorum çerçevelerinin de belirlenerek analiz edildiği çalışma, konunun hangi yönünün öne çıkarıldığını ortaya koyarak, kapsamlı bir analiz gerçekleştirmeyi hedeflemiştir. Çalışmada haber manşetlerine uygulanan içerik analizinin yanı sıra haber ve yorumlara uygulanan çerçeve analizi yöntemiyle, Breivik olayının yol açtığı toplumsal tartışmanın izleri, Norveç medyası üzerinden incelenmiştir. Çalışma kapsamında gazetelerde (22 Temmuz -22 Kasım) yer alan 1643 yazı biriminin içerik ve haber başlıkları analiz edilirken aynı gazetelerden seçilen 34 haber ve yorum yazısına da çerçeve analizi uygulanmıştır. Siyasi partiler, sağ eğilimli politikacılar, Norveç’te yaşayan Müslümanlar bu tartışmaların aktörleridir. Çalışmanın bulgularına göre terörle ilişkili bir olayda bile demokrasi, hoşgörü, sevgi ve açıklık söylemlerinin baskın olması mümkündür. Genç İşçi Partisi politikacısı Helle Gannestad’ın da vurguladığı üzere “Eğer bir kişi bu kadar kötülük yapabiliyorsa, düşünün hep birlikte ne büyüklükte bir sevgi yaratabileceğimizi.” Norveç toplumu ve medya tüm dünyaya terör saldırısının nasıl ele alınarak tepki verilebileceği konusunda örnek olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Terör, Anders Behring Breivik, Norveç medyası, içerik analizi

1.Giriş

Demokrasinin devletin tüm kurumlarına nüfuz ettiği ama aynı zamanda kralın kral olmayı halkın oylaması ile kabul ettiğiⁱⁱ ender ülkelerden Norveç, 1905’te bağımsızlığının ardından güvenlik politikası olarak olabildiğince kendini gizlemiş, 4.8 milyon nüfuslu Kuzey’in sakin, yaşanmak istenen ülke sıralamalarında birinci sırada yer almasıyla dikkat çeken bir Avrupa ülkesidir.

Dünya ülkeleri arasında şiddet olayları ile hiç gündeme gelmeyen Norveç’te, 22 Temmuz 2011 tarihinde Anders Behring Breivik tarafından 77 kişinin ölümüne ve 151 kişinin yaralanmasına ve yüzlerce kişinin de travmaya sürüklenmesine yol açan terör eylemleriⁱⁱⁱ gerçekleştirilmiştir. Ülke tarihinde bir ilk olarak yaşanan bu olay, toplumun kendini her açıdan sorguladığı bir kırılma noktası oluşturmuştur. Dünya ülkeleri içinde demokrasi ve ifade özgürlüğü açısından örnek ülke olarak gösterilen ve her türlü gelişmişlik endekslerinde birinci sırada yer alan Norveç, yaşanan bu terör olayı ile tüm bu değerleri toplum ve kurumlarıyla tartışmaya açmıştır.

Bulduğu coğrafi konum açısından da terörün çok az yaşandığı ve dolayısıyla teröre ilişkin deneyimlerin hemen hemen hiç olmadığı Norveç’te terör yabancı bir olgudur. 1977 Ekim’de Tromsø’da bir kitapçının bombalanması olayı ve ardından 1979 yılı 1 Mayıs yürüyüşü sırasında yaşanan bombalama eylemi ile Norveç kamuoyu ilk defa terör olgusuyla karşılaşmıştır. Daha sonra, 1982 yılında bir Norveçli ve iki oğlunun Danimarkalı sağ eğilimli bir grupla ilişkili olarak örgüt kurma girişimi nedeniyle tutuklanması ve son olarak, 14 Haziran 1985’te Oslo’da bir camide bombalama eylemleri dışında terör, ülke gündeminde sadece

gazete ve televizyonların dış haberler bölümünde görünen haberler olarak yer almıştır. Norveç kamuoyunun bilmediği bir eylem biçimi olan terör, 22 Temmuz'da yaşanan bu beklenmedik trajik olay ile ülkede daha önce hiç yaşanmamış ve tecrübe edilmemiş toplumsal felç durumu yaratmıştır.^{iv}

Rena, Skøyen'de yaşayan ve mesleği çiftçi olan 32 yaşındaki A. Brevik, Mason Locası'na üye, pek çok internet sitesinde iyi bir tartışmacı olarak bilinen, İslam'a ve çok kültürlü topluma karşı, sıradan bir Norveç yurttaşı olarak tanımlanmaktadır. İyi eğitim almış, hiçbir suç kaydı bulunmayan A. Breivik, bu eylemle sıradan bir Norveçli genç tanımlaması olan "Ola Potet'ten"^v teröriste dönüşmüştür.

Breivik tarafından gerçekleştirilen terör olayı, ulusal ve uluslararası gündemde ilk sırada yer alarak, tüm dünya kamuoyunda pek çok açıdan tartışılırken sosyal bilimler açısından da önemli bir araştırma konusu olmaya adaydır. Bu çalışmada, Norveç basınında olayın nasıl haberleştirildiği, terör ve terörist olgusunun ne şekilde temsil edildiği sorularına cevap aranmıştır. Niteliksel ve niceliksel açıdan gerçekleştirilen içerik analizinin yanı sıra, seçilen haber ve yorum yazılarına uygulanan çerçeve analizi ile konuya ilişkin detaylı bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır.

Analiz için ulusal yayın yapan üç günlük gazete, Aftenposten, Dagbladet, Verdens Gang (VG) seçilmiştir. Seçilen gazetelerden Aftenposten, hem ulusal hem de başkent Oslo'da yayınlanan bir yerel gazete olarak, ülkede en yüksek tiraja sahip ciddi basın örneklemini araştırılmaya dahil edilmiştir. Bu olay çerçevesinde sıklıkla eleştirilen popüler basın örneklemini olarak Dagbladet'in yanısıra, olaya ilişkin yayın politikaları birbirinden çok farklı olması nedeniyle bir başka popüler basın örneği olarak VG de araştırılmaya dahil edilmiştir. Gazetelerin internet sayfalarının örnekleme alındığı çalışma kapsamında 22 Temmuz-22 Kasım tarih aralığında eylemcinin adı ve soyadının anahtar kelime olarak taranmasıyla elde edilen veriler toplanmış ve olayın gerçekleştiği ilk 1 haftaya ilişkin gazete manşetlerinden elde edilen verilere niceliksel ve niteliksel içerik analizi uygulanmıştır. Ayrıca araştırma kapsamında seçilen 34 haber ve yoruma çerçeve analizi de uygulanmıştır ve hazırlanan kodlama kitabı çerçevesinde ele alınan dokuz değişken yardımıyla kodlanan haber ve yorumlar, tablo ve pasta grafikleri ile ifade edilerek bulgular başlığı altında açıklanmıştır.

2. Norveç Medya Yapısı ve Örneklem

Kuzey Avrupa-Nordik-ülkeleri olarak adlandırılan Norveç, İsveç ve Danimarka, az sayıda nüfusa karşılık çok sayıda gazetenin yayınlandığı ve okunduğu ülkelerdir (McQuail ve Siune, 1998:8). Ulusal ve yerel yayın yapan 60 günlük, 60 haftada bir yayınlanan yerel, 80 periodik olmayan gazetenin yayın hayatını devam ettirdiği toplam 220-230 gazetenin yayınlandığı bir ülkedir (Høst, 2009). Norveç medya evrenine baktığımızda gazeteler dışında 5 ulusal televizyon kanalı, 6 ulusal radyo ile pek çok özel yerel ve bölgesel radyo ve televizyon kanalı göze çarpmaktadır. İnternet ise, yaygın olarak kullanılan bir diğer kitle iletişim aracıdır. Norveç halkı yazılı ve görsel basında olduğu gibi internet medyasını da etkin bir şekilde kullanmakta, yüksek düzeyde politik katılımçılık örneği sergilemektedir.

Ülkede günlük toplam 2.4 milyon gazete tirajıyla, okuma oranı bakımından dünya ortalamasının üstünde olan Norveç toplumu, bin kişide 550-600 gibi yüksek bir gazete okuma-her sosyo-ekonomik kesime ait bireyler düzenli gazete okuyucusudur- oranına sahiptir (Høst, 2009; 1993). Oslo Üniversitesi Medya Bölümü Öğretim Üyesi Hans Friedrich Dahl'ın belirttiği gibi ülkede gazetelerin çeşitliliğinin nedeni okuma oranının yüksek olmasının yanı

sıra^{vi} ülke insanının hem ulusal, hem bölgesel hem de yerel gazetelerinden vazgeçmek istememesi ve en az iki grubu okumalarıdır.

Araştırmanın ampirik verilerinin elde edildiği gazetelere göz attığımızda gazetelerden VG (Verdens Gang), içerik bakımından Türkiye’de ulusal yayın yapan Posta gazetesine benzer özellikleriyle tabloid sınıflamasına girebilecek bir gazetedir ve tirajı 2010 verilerine göre 233, 295’dir.

Diğer basın kuruluşu Aftenposten gazetesi 1860’da yayın hayatına başlamış ve uzun zamandır Norveç’in en büyük gazetesi olma özelliğini sürdürmektedir. Tüm ülkeye dağıtımı yapılan ve 239, 831 tirajı bulunan gazetenin sadece Oslo ve çevresine dağıtılan akşam baskısının da tirajı 105, 012’dir (MediaNorway,2010). Norveç basınında Aftenposten, uzun süredir ciddi basının geleneksel temsilcisi olarak adlandırılmaktadır.

Basın örneklemeden belirlediğimiz üçüncü gazete Dagbladet, 1869’da kurularak 1983’te tabloid formata geçen Norveç’in en büyük üçüncü gazetesidir. 2010 yılı tirajı 98, 130’dur. Çalışma bu üç gazetenin konuya ilişkin haber ve yorum temsilini ele almaktadır.

3. Neden Yazılı Basın?

Günümüzde iletişim araştırmaları kapsamında ele alınan medya ve etkileri konusu pek çok disiplin için merkezi bir öneme sahiptir. Bu kapsamda yapılan akademik çalışmalar kitle iletişim araçlarının kamuoyu davranışlarına etkisi üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu çalışmalar arasında bir ilk olarak nitelendirebilecek Amerika Birleşik Devletleri’nde başkanlık seçimi ve kamuoyunun tutumuna ilişkin yapılan araştırma, medyanın etkisine ilişkin bazen çok etkili olduğu (McCombs ve Shaw, 1972, Scheufele, 1999:10), bazen ise daha sınırlı etkisi olduğuna ilişkin (Weaver, 2007) verileri ortaya koymuştur. Daha sıklıkla medya olarak ifade edilen kitle iletişim araçları, politik uzmanların konuları ve olayları tartışması için forum yaratmakta ve halka da teknik detayları, günlük gelişme ve bilgileri sunmaktadır. Hart’ın (1999:viii) tartıştığı gibi medya “neye, nasıl ve niçin hisleneceğimizi” bildirmektedir.

Gazeteler aracılığıyla basın, bilginin ve haberin fikir, kültür ve bilgi formlarında üretilmesini sağlayarak toplumdaki herkese iletişim kanalları hazırlayarak toplumsal diyalogu mümkün kılmaktadır (Balcı ve ark. 2010:52). Haberler aracılığı ile medya, topluma neyin önemli olduğu mesajını aktarır. Özellikle yazılı medya yani gazeteler, Tunstall’ın deyişi ile modern medyanın prototipidir (1977:23) ve haberler (McQuail,2000:337) de gazetenin en can alıcı içeriği, yani varlık sebebidir.

Gazeteler, diğer medya ürünlerine göre daha fazla sayıda haber barındırdığından dolayı araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Breivik olayının inceleneceği bu çalışma kapsamında, olaya ilişkin bilginin sınırlı olması nedeniyle Norveç kamuoyu için gazeteler yaşamsal bir öneme sahip olmuştur. Bu olaya ilişkin zaman aralığında Aftenposten gazetesinin tirajının 100-200 kat artması da gazetelerin bu süreçte önemli bir aktör olduğunu doğrular niteliktedir (Aftenposten, 25.08. 2011).

4. Gündem Belirleme ve Çerçeveleme Yaklaşımı

Gündem belirleme ve çerçeveleme yaklaşımları ışığında yapılan araştırmalar o toplumda yaşayan bireylerin belirli konuya ilişkin bir çerçeve belirlerken ve önem atfederken medyanın ana kaynak olduğu ve medyanın belirlediği önceliğe göre sıraladıklarını göstermektedir (Scheufele, 1999). Araştırmanın dayandığı ana yaklaşım olan çerçeveleme yaklaşımı, iletişim araştırmalarındaki tarihsel sıralamaya göre gündem belirleme yaklaşımının ardından ortaya atılmıştır. Gündem belirleme yaklaşımına göre yapılan araştırmalarda, medyanın bir konuyu haberleştirmesiyle halkın o olaya atfettiği önemin de arttığı öne sürülmektedir (McCombs ve Shaw, 1972; Scheufele ve Tewksbury, 2007:11). Bu sav

literatürde ilk seviyede gündem belirleme yaklaşımı olarak adlandırılır. Gündem belirleme kuramına ilişkin yüzlerce sistematik bilimsel çalışmanın ana fikri, halkın konuların göreceli önemini haber medyasının ona verdiği haber miktarı ile belirlediği savıdır (Besova ve Cooley, 2009:220). Bu çalışmada, genel olarak medyanın özelde ise basının gündem belirleyici olduğu yaklaşımından yola çıkılmaktadır.

Gündem belirleme yaklaşımına ilişkin sonraki araştırmalar ikinci seviyede gündem belirleme yaklaşımı ile haberlere daha detaylı odaklanarak, çerçeveleme yaklaşımı ile geleneksel gündem belirleme çalışmalarını bir potada eritmeye çalışmıştır. Bu bağlamda haber yapımcıların habere verdiği önem ve özelliklerin haberi okuyanları da etkilediği öne sürülerek, gündem belirleme yaklaşımına ilişkin alan genişletilmiştir. Her ne kadar gündem belirleme araştırmaları konunun sadece görünürlüğüne odaklanması nedeniyle çok dar bakışlı bulunsa da (Flynt-Wallington ve ark., 2010:78), çerçeveleme yöntemi ile haber medyasının sadece konuları basitçe öne çıkarmadığı, fakat halk adına tanımladığı da iddia edilmektedir. Üzerinde tam olarak anlaşılmalı bir tanımla bulunmasa da çerçeveleme yaklaşımında konunun özelliği öne çıkmakta ve çerçeveler bu özelliğe göre belirlenmektedir ve araştırmacılar bu özelliğin medya tarafından karar verildiğini öne sürmektedirler (Weaver, 2007:143-145). Kısacası, birinci derecede gündem belirleme yaklaşımına göre konu görünürlüğü odak noktasıdır ve çerçeveleme yaklaşımında ise, belirlenen şablon anlatımlar, konunun sıklıkla vurgulanan yanı önem arz etmekte ve analiz edilmeye değer bulunmaktadır.

Çerçevelemenin sosyolojik temelleri Goffman (1974) tarafından atılmıştır ve ona göre bireyler dünyayı tamamıyla yaşam deneyimleri ile anlamlandırır. Goffman'a göre, yeni bir bilgiyi işlerken bireyler yorumlayıcı şemalar veya önceki çatı ile bilgiyi kategorize eder, yorumlar ve anlamlandırır (Goffman, 1974:13-24). Bu nedenle çerçeveler hem makro hem de mikro seviyelerdeki yapılarıdır (Scheufele, 1999).

Tankard, Hendrickson, Silberman, Bliss ve Ghanem (1991:3'den akt. Weaver, 2007:143) medya çerçevesini "haber içeriğinin merkezi düzenleyici fikri" olarak tanımlar. Bu içerik bağlamında haber metninde neyin seçileceği, vurgulanacağı, dışlanacağı ve detaylandırılacağı belirlenir. Robert M. Entman da çerçevelemeyi algılanan gerçekliğin belli bir yerinin seçilip iletişim materyalinde bunun daha görünür kılınması olarak tanımlar. Yazara göre çerçeveleme yoluyla belli bir problemin tanımı, nedensel yorumu, ahlaki yorumu ve/veya çözüm önerisi yapılabilmektedir (Entman, 1993:52).

Çerçeveleme yaklaşımına göre medya etkisi ile belirli konuların haberleştirilmesi değil, o haberlerde o konunun hangi özelliğinin öne çıkartılarak, vurgulanarak haberleştirildiği incelenmektedir (Scheufele ve Tewksbury, 2007:15). Böylece birinci seviyede medya etkisi, medyanın neyi düşüneceğimize karar verdiğini, ikinci seviyede medya etkisi ise, o konuyu hangi boyutuyla yani bizi nasıl düşüneceğimize ilişkin etkilediğini incelemektedir (Wanta ve ark., 2004:367). Yaklaşımına göre, her konu birden çok niteliğe ve özelliğe sahiptir (McCombs, 2004:70). Bu niteliğe olan atıfla 'medya sadece ne hakkında düşüneceğimizi değil, nasıl düşüneceğimizi de belirler ve sonuçta da ne düşüneceğimizi de belirlemiş olur (McCombs & Shaw, 1993: 65).

Çerçeveleme yaklaşımı bir diğer açıdan, haber konusunun karmaşıklığını azaltmaya da yardım etmektedir. Yazılı medyada haber boşluğunun darlığı, televizyonda ise yayın süresinin sınırlı oluşundan doğan kısıtlara karşın çerçeveleme gerekli bir araçtır (Gans, 1979). Breivik olayına ilişkin sınırlı bilgisi dolayısıyla Norveç kamuoyunun en temel bilgi kaynağını medya dolayımındaki haberler oluşturmuştur.

Yukarıda tartıştığımız birinci, ikinci derecede gündem belirleme ve çerçeveleme yaklaşımlarının öne sürdüğü argümanlar çalışmamıza dayanak teşkil etmektedir. Dolayısıyla, Breivik olayına ilişkin Norveç medyasında bu çalışma kapsamında seçilen örnekleminin benzer haber çerçevelerini kullanıp kullanmadığı ve alternatif haberin olup olmadığı ampirik veriler yardımıyla ortaya konacaktır.

5. Metodoloji

Araştırmada kullanılacak analiz metodu olan niteliksel ve niceliksel içerik analizi, insan iletişiminin evrensel özelliklerini, uygulamalarını, sebep ve sonuçlarını açıklamak için kullanılmaktadır (Anderson, 1987:89). Araştırma kapsamında genellemelere ulaşabilmek amacıyla niceliksel içerik analizi yöntemiyle birden çok değişken arasındaki ilişkiye ait veriler analiz edilmiştir. Bulgular da istatistiki sayısal ifadeler ile genellenmiştir. İçerik analizi adı altında toplanan araç ve teknikler, her şeyden önce kontrollü bir yorum çabası olarak ve genelde tümdengelim dayalı bir 'okuma' aracı olarak nitelendirilebilirler. Söz konusu okuma, sınırları belirlenmiş söylem örneklerinin çözümlenmesi esasına dayanmaktadır (Berelson, 1952:1).

İçerik analizi tekniğin başlıca özelliği, sisteme duyulan ihtiyaç, sayısallaştırma ve tarafsızlığın gerekliliğidir. Bu bağlamda seçilen örneklem ve belirlenen kategoriler ve analiz biriminin saptanması araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini destekleyecek şekilde nedensellik ilişkisiyle belirlenmiştir. Analizin zayıf noktalarından objektifliğin sağlanması konusunda ise seçilen kategoriler açık ve net olarak tanımlanarak geçerlilik ve güvenilirlik desteklenmiştir.

Sayısal olarak büyük miktarda araştırma örnekleminin analiz edilmesi bu çalışmada içerik analizi yönteminin tercih edilmesinin diğer bir nedenidir. Niceliksel ve niteliksel içerik analizi bir arada kullanılacağından sayısal veriler tek başına analizin bütününe oluşturmayacağı ve niteliksel veriler ile yorumlanması da söz konusu olacağından araştırmanın güvenilirliği ve geçerliği, bu yolla desteklenmeye çalışılmıştır.

İçerik analizinin kuşkusuz eksikleri de vardır. Sorun kategorilerin açıkça ve anlaşılır bir dille ifadesi, sorun ve içeriğe adapte edilebilmesi, araştırma sorusunun iyi belirlenmesi, içerik analizinin verimli kullanılıp kullanılmayacağına belirleyicisidir. Görünen içeriğine odaklandığından, anlam nüanslarını ortaya çıkarmak için çok verimli bir yöntem olmasa da, objektifliğin hassaslıktan daha önemli olduğu araştırmalarda bu teknik, amaca daha iyi hizmet edeceğinden tercih edilmiştir.

İncelenen konunun haber değerinin oldukça yüksek olması ve haberin sosyal kurum olarak merkezi rolünü koruduğu yazılı basın örnekleminde gazetelere odaklanılarak basın analizi gerçekleştirilmiştir. Belirlenen gazetelerdeki Breivik terör eylemine ilişkin haberler ve yorumlar analiz birimi olarak seçilmiştir.

Araştırma kapsamında olayı haberleştirmedeki farklı yayın politikaları nedeniyle, ulusal yayın yapan en yüksek tirajlı gazetelerden ciddi basını temsilen Aftenposten, popüler basını temsilen Dagbladet ve Verdens Gang(VG) gazeteleri analiz edilmiştir. Bu gazetenin diğer bir seçilme nedeni söz konusu 3 gazeteden ikisi hakkında (Dagbladet ve VG) Basın Meslek Komitesi'ne yazılı eleştiri gönderilmiş olmasıdır (Aftenposten, 19.08.2011).

İletişim sürecinde en önemli nokta mesajdır ve bu nedenle çalışma mesajın içeriğine odaklanmıştır. Medya mesajlarının içeriğine ilişkin incelemelerde uzlaşılmış ve tek doğru analiz tekniği seçimi söz konusu olmadığından farklı amaçlara ve içeriğe göre alternatif metodlar kullanılmaktadır. Medya içeriğinin incelenmesinde neyin inceleneceği önemlidir bu

bağlamda Breivik olayının yazılı basında nasıl ele alındığını analiz etmek amacıyla haber manşetleri ve haber metnine niceliksel ve niteliksel içerik analizi uygulanmıştır.

Gazetelerde olaya ayrılan haber sayısı, olaya ve faile ilişkin kullanılan sıfatlar, haber kurgusunun objektif veya subjektif olmasına ilişkin veriler haber kodlama kitabının değişkenlerini oluşturmuştur. Bu doğrultuda hazırlanan kodlama kitabı yardımıyla belirlenen değişkenler aracılığıyla, hangi verilerin ne sıklıkla işlendiği belirlenerek analiz edilmiştir. Nicel ve nitel içerik analizinin yanı sıra araştırmanın verileri, çerçeveleme yaklaşımı kapsamında seçilen bazı haber ve yorum içeriklerinin analiz edilmesi yoluyla, konuya ilişkin hangi tartışma veya yorum çerçevelerinin haberde işlendiği de saptanmaya çalışılmıştır.

5.1. Araştırma Dizaynı

Niceliksel ve niteliksel içerik analizi ve çerçeveleme yöntemlerinin kullanıldığı bu araştırmanın cevap aradığı araştırma sorusu şu şekilde ifade edilebilir:

“Norveç tarihinde pek çok açıdan bir kırılma noktası olan Temmuz 2011 bombalı eylemi, basında nasıl ele alınmış ve nasıl bir haberleştirme pratiği görülmektedir? “

Nasıl sorusunun sorulduğu araştırmaya ilişkin hipotezler ise aşağıda belirtildiği gibidir:

(H1) Basında bombalı eylem konusunun gündemin öncelikli haberi olduğu öne sürülmektedir.

(H2) Konuya ilişkin tabloid basın, genel yayın politikası olarak aldığı kararlarla daha sansasyonel habercilik anlayışını benimsediği ve bu durumun haber manşetlerinde ciddi basın-tabloid basın ayrımını görünür kıldığı öne sürülmektedir (failin adı, kurbanların adı, fail için kullanılan sıfatlar, subjektif/ objektif manşet seçimi vb.)

Bu hipotezleri sınavabilmek amacıyla geliştirilen kod kitabındaki değişkenler ışığında 22 Temmuz -22 Kasım 2011 tarihleri arasında belirlenen gazetelerde konuya ilişkin kaç haber ve yorum yazıldığı, eylemin hangi sıklıkla haberleştirildiği saptanmaya çalışılmış ve istatistiksel bir sonuç elde edilmesi hedeflenmiştir.

Olayın geçtiği ilk hafta haber değeri açısından önemli olması nedeniyle 22 Temmuz- 1 Ağustos tarihleri arasında olayın yoğun bir şekilde haberleştirildiği varsayımıyla, ilk haftayı kapsayan haber manşetleri incelenmiştir. Tabloid ve ciddi basın ayrımını daha iyi ortaya konabileceğini varsaydığımız haber manşetlerinde failin isminin yer alma sıklığı da bir başka değişken olarak analiz edilmiştir.

Olaya ilişkin objektif veya subjektif manşetlerin gazetelerdeki dağılım oranı da önemli bir veridir ve hipotezimizi sınamamıza yardım edecektir. Bir manşetin objektif olması herhangi bir kelime ile yargı içermeden olayı anlatması, olaya ilişkin bilgi aktarmasını ifade ederken, subjektif manşet ise, kullandığı bir ya da birden fazla kelime ile daha sansasyonel, daha yargısal ifadeler içermesini anlatmak için kullanılmıştır.

Fail için kullanılan sıfatların, her üç gazetede de bir hafta içinde kullanılan tüm haber manşetlerinde taranarak analiz edilmesiyle oluşturulan “sıfat kullanım tablosu “ da önemli bir değişken ve hipotezimizi sınamak için geçerli bir veri olacağı düşünülmüştür.

Kodlamalar yapılırken:

Manşetin içerdiği kelimelerin görünen anlamları üzerinden objektif veya subjektif olarak kodlanmıştır. Manşette birinin sözlerinden alıntı yapılmışsa dahi subjektif yargı içeren

cümleler o ifadeyi manşet olarak belirleyen gazetecinin iradesi olduğundan subjektif olarak kodlanmıştır. Tüm manşetler iki kodlayıcı tarafından kodlanmasının ardından 12 manşette kararsız kalınarak 3. tarafsız kişiye okunarak kodlanmıştır. 43 objektif haber manşeti de 3. kişiye okunarak dışarıdan tarafsız bir gözlemcinin belirlemeleriyle karar verilmiştir. Norveççe dil ve kültüründen gelen farklılıklar da sözlükteki anlamlarına sadık kalınması ile objektif bir kodlama yapılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın analiz yöntemlerinden ikincisi olan çerçeve analizi için 22 Temmuz-22 Kasım tarih aralığında, her üç basın organında konuya ilişkin haberler taranmış ve haber çerçevelerinin sık rastlanmasına göre kategorileştirilmiştir. Sık rastlanan ve konuyu derinlemesine tartışma imkanı veren 6 haber çerçevesi; ulusal medyaya yönelik eleştiri çerçevesi, uluslararası medyaya yönelik eleştiri çerçevesi, internet, ifade özgürlüğü ve/veya kısıtına ilişkin haber çerçevesi, Avrupa'daki sağ ideolojiye ilişkin haber çerçevesi, olayın dava sürecine ilişkin haber çerçevesi, toplumun kendini sorgulamasını konu alan haber çerçevesi olarak kodlanarak analiz edilmiştir.

6. Araştırma Bulguları

Olaya ilişkin Aftenposten, Dagbladet ve Verdens Gang(VG) gazetelerinde yer alan haber manşetlerine uygulanan niceliksel ve niteliksel içerik analizi bulgularına göre gazetelerin ciddi- tabloid gazete özelliklerini yansıttıkları gözlenmiştir. 22 Temmuz-22 Kasım aylarını kapsayan dört ay boyunca seçilen gazetelerde yer alan 34 haber ve yorum yazıları üzerinde çerçeveleme analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırma bulguları, “haber manşetlerine ilişkin bulgular “ ve “olaya ilişkin haberlerde kullanılan konu çerçeveleri “şeklinde iki ana başlık altında ele alınarak tartışılmıştır. Manşetlere ilişkin içerik analizi verilerine göre toplam 418 haber ve yorum saptanmıştır. Araştırmanın ikinci kısmı çerçeve analizi kapsamında ise 6 konu çerçevesi belirlenmiştir.

6.1. Haber Manşetlerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında biri ciddi (Aftenposten) ikisi tabloid gazete sınıflamasına (Dagbladet ve VG) göre seçilen üç gazetenin internet sitelerinde olayın faili olduğu belirtilen “Anders Behring Breivik“ adı anahtar kelime olarak taranmıştır. Olay tarihinden sonraki dört ayı kapsayan (22 Temmuz-22 Kasım) geriye dönük incelemede toplam 1643 yazı birimi saptanmıştır. Olaya ilişkin dört ayda elde edilen 1643 yazı biriminin % 25'i ilk haftada yayınlanmıştır (418 haber veya yazı). Bu bağlamda konuya ilişkin ilk 1 haftalık (22 Temmuz-1 Ağustos) yayınlarda yer alan haber ve yorum manşetleri analiz edilmiştir.

Olayın haber ve yorum olarak gazetelerde yer alma dağılımına göre yüksek tirajlı yerel bir Oslo gazetesi olarak Aftenposten olaya % 35 oranında yer verirken, bu kapsamda en çok şikayet edilen tabloid gazete Dagbladet, olaya ayırdığı 737 yazı birimi ile % 45 oranında yer vererek her iki haber ya da yorum yazısından birini yayınlamıştır. En az oranda yazı birimi araştırmanın ikinci tabloid ulusal gazetesi olan VG gazetesinde yer almıştır (% 20) (Grafik 1).

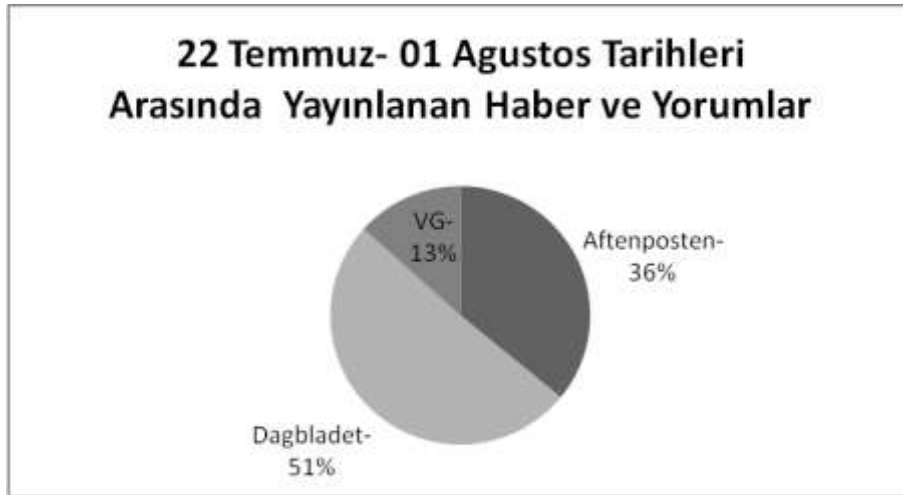

Grafik 1: 22 Temmuz-22 Kasım Tarihleri Arasındaki Haber ve Yorum Dağılımı

Manşetlere ilişkin içerik analizinin gerçekleştirildiği ilk haftaya ilişkin verilere göre toplam 418 haber ve yorum saptanmıştır. Olayın ilk haftasındaki toplam haber ve yorum yazılarının yarısı tabloid bir gazete olan Dagbladet'te yer alırken, üçte birinin Aftenposten'da diğer yandan, en az oranda haber veya yorumun VG'de yer aldığı (% 13) saptanmıştır. Olayın ilk dört ayına ilişkin yazıların gazetelere göre dağılımının ilk haftadaki dağılımla benzer özellikler gösterdiği gözlenmiş ve her iki zaman aralığında da en fazla sayıda yazı birimi tabloid gazete olan Dagbladet'te, en az yazı ise araştırmancının diğer tabloid gazetesi olan VG'de yer aldığı ortaya konmuştur (Grafik 2). Bu sonuçlara göre, Norveç basının Breivik olayı karşısında, tabloid basın-ciddi basına özgü haber yapma alışkanlıkları yerine, haber yapım sürecinde ağırlıklı olarak editoryal kararlar olarak bir yayın politikası belirlediği gözlenmiştir.

Grafik 2: 22 Temmuz- 01 Ağustos Tarihleri Arasındaki Haber ve Yorum Dağılımı

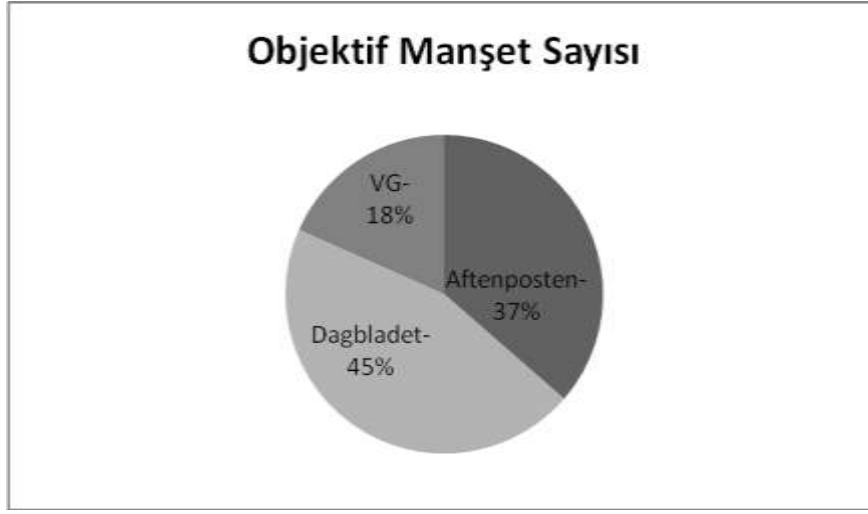
Gazetelerden elde edilen haber ve yorum dağılımı sonuçlarının ardından failin isminin haber manşetlerinde yer alma sıklığına ilişkin araştırma sonucuna göre, Dagbladet olaya sıklıkla yer vermesine paralel şekilde failin adını da % 47 oranında haber manşetinden duyurmuştur (Grafik 3). Sözü edilen bir hafta içinde Aftenposten gazetesi (22 haber veya yorum) failin adını en az oranda haber manşetinde yer verirken, Dagbladet'in failin adını iki katı oranında manşetlerinde kullandığı saptanmıştır. Bu konuda Aftenposten, failin adını VG'den ve Dagbladet'ten daha az sayıda haber manşetinde yer vermiştir. Beklenildiği üzere Dagbladet tabloid yayın çerçevesinde her dört haberinden birinde failin adını manşete çıkartarak daha sansasyonel bir haber çizgisi izlemiştir. Genel olarak tabloid basının özelliklerini yansıtan VG ise, editoryal karar gereği sadece 28 haberde failin adını kullanmıştır.

Grafik 3. Haber Manşetlerinde Failin Adının Görülme Sıklığı

Norveç tarihindeki en dramatik/travmatik terör olayına ilişkin haber manşetlerinin objektif veya sübjektif yargılar içermesi niteliksel bir analiz değişkeni olarak gazetecilerin olaya ilişkin yaklaşımını ve gazetenin editoryal kararını yansıtmaya bakımdan önemli bir değişkendir. Bu araştırma çerçevesinde her üç gazete de saptanan toplam 294 objektif yargı içeren manşete karşılık, 125 sübjektif yargı içeren manşet kullanıldığı belirlenmiştir. Bu analiz çerçevesinde en yüksek oranda objektif manşete, olaya en çok yer ayıran Dagbladet gazetesinde (% 45) saptanırken, % 36 oranında objektif manşet Aftenposten'da, % 18 oranında da VG'de rastlanmıştır (Grafik 4).

Grafik 4. Objektif Manşet Oranı

Ciddi-popüler gazete ayrımının daha görünür olduğu subjektif manşetlerde ise Dagbladet gazetesi % 64 subjektif manşet ile birinci sıradadır. Aftenposten ise % 34 oranındaki subjektif manşet kullanımıyla Dagbladet'i takip etmektedir. Araştırmanın diğer tabloid gazetesi olan VG ise, haber ve yorumlarında sadece 2 manşette subjektif ifade kullanarak en az oranda subjektif manşete yer vermiştir. Popüler gazete olarak Dagbladet beklendiği gibi yüksek oranda subjektif manşet içerse de, araştırmanın diğer popüler gazete temsilcisi VG sadece 2 subjektif manşetle haber manşetlerinde objektif bakış açısını tercih etmiştir. Gazetelerin ciddi-popüler ayrımından öte editöryal kararlarının manşet seçiminde de etkin olduğu bulgulanmıştır.

77 kişinin ölümüyle ülkenin en çok terör kurbanı verdiği Breivik olayı sonrası haber ve yorum manşetlerinde kurbanların isminin geçme sıklığına bakıldığında, VG'nin popüler gazete olmasına rağmen beklenilenin aksine hiç kurban ismine manşette yer vermediği saptanmıştır. Bu konuda analiz çerçevesinde en fazla oranda subjektif habere yer veren ve manşetlerinde en fazla sayıda failin ismini kullanan Dagbladet ise, sansasyonel haber yapma çizgisini koruyarak 9 haber manşetinde kurbanların ismini kullanmış ve trajik ifadelere yer vermiştir. Diğer yandan Aftenposten, ciddi gazete sınıflamasına uygun şekilde sadece 1 kez manşetinde kurbanın ismini kullanmıştır.

Fail için kullanılan sıfatlar ve kullanılma sıklığına ilişkin değişken çerçevesinde en fazla sayıda kullanılan sıfat "O" anlamına gelen "Han" sıfatıdır. Aftenposten'da 15, Dagbladet'te 20, VG'de 8 kez manşette fail bu ifade ile yer almıştır (Tablo 1). Ardından nötr olmayan bir sıfat olarak "terörist" ve "katil" sıfatlarının 8'er kez Dagbladet'te kullanılmasına karşılık Aftenposten'da 6 kez "terör samığı", 2 kez "katil", 1 kez de "canavar" kelimeleriyle tanımlandığı görülmüştür. VG'de ise hiç "terörist" tanımlamasına yer verilmezken, 2 kez "terör zanlısı", 1 kez "katil" olarak tanımlandığı saptanmıştır. Her üç gazetede de sıklıkla "O" nötr kişi sıfatı kullanılsa da subjektif yargı kelimelerinin sıklıkla tabloid özellikleri gözlemlenen Dagbladet gazetesinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 1: Faile İlişkin Kullanılan Sıfatlar

Gazeteler	Kullanılan Sıfatlar	Aftenposten	Dagbladet	VG
Aftenposten- Dagbladet-VG	Terörist	2	8	0
	Terör sanığı	6	1	2
	Katil	2	8	1
	Canavar	1	0	0
	Kitle katili	1	10	0
	Tutuklu	0	0	2
	Fail	1	2	0
	Sanık	2	1	0
	“O “	15	20	8
	Bir kişi vb.	1	1	1
	Sanık vb.	1	1	1
Toplam		32	52	15

Fail için “terörist “ tanımlamasına sıklıkla yer verilmezken olayın “terör “ kelimesiyle tanımlanması dikkat çekicidir. Bu tanımlama en yüksek oranda Dagbladet’in manşetlerinde yer alırken (25 kez), Aftenposten’da da beklenmedik oranda manşette yer almıştır (19 kez) (Tablo 2). Olay; “saldırı, bombalı saldırı veya terör saldırısı “ olarak 5 kez Dagbladet’te tanımlanırken, aynı sıfatlar 3 kez Aftenposten’da, 4 kez de VG’de kullanılmıştır.

Tablo 2: Olaya İlişkin Kullanılan Sıfatlar

Olaya İlişkin Sıfatlar	Aftenposten	Dagbladet	VG
Terör	19	25	0
Saldırı	2	4	1
Bombalı saldırı	1	0	0
Terör saldırısı	0	1	3
Toplam	22	30	4

Eyleme sadece VG gazetesi hiç “terör“ tanımını yapmazken, diğer iki gazete sıklıkla “terör“ tanımını vurgulamışlardır. Pek çok değişkende ciddi-popüler gazete ayrımını yapabildiğimiz bu iki gazete (Dagbladet, Aftenposten) olayı tanımlamada benzer kelimeleri kullandığından bu değişken ışığında gazetelerin Breivik olayına ilişkin yayın politikaları bağlamında ayrımı zorlaşmaktadır.

Araştırma bulgularına göre Aftenposten ve Dagbladet gazeteleri olaya ilişkin terör tanımlamasında uzlaştıkları görülürken tabloid bir gazete olarak VG bunu tercih etmemiştir.

6.2. Olaya İlişkin Haberlerde Kullanılan Konu Çerçevesi

Breivik olayına ilişkin gerçekleştirilen haber manşetlerine odaklanmak bir fikir verse de sınırlı kaldığından konuya ilişkin dört aylık zaman diliminde (22 Temmuz- 22 Kasım) her üç gazetede yer alan 34 haber ve yorum yazısı çerçeve analizi ile ele alınarak 6 konu çerçevesi belirlenmiştir. Bu konu çerçevesi; uluslararası medyaya yönelik haber çerçevesi, internet, ifade özgürlüğü ve/veya kısıtına ilişkin haber çerçevesi, Avrupa'daki sağ ideolojiye ilişkin çerçeve, olayın dava sürecine ilişkin çerçeve, toplumun kendini sorgulama çerçevesidir. Konunun bu haber çerçevesi açısından nasıl ele alındığı niteliksel bir analiz yöntemi olan çerçeve analizi ile incelenmiştir.

6.2.1. Medyaya Yönelik Eleştiri Çerçevesi

22 Temmuz ile 19 Ağustos 2011 tarihleri arasında Basın Meslek Komitesi (Pressens Faglige Utvalg (PFU) konuya ilişkin bireysel ve kurumsal olmak üzere 18 yazılı eleştiri almıştır ve Komite medyanın olayı yanlış ele aldığı iddia etmiştir. Bu eleştirilerden dördü Dagbladet'e karşı, dördü VG'ye ve dördü TV2'ye karşıdır. Diğer altı eleştiri de yerel gazetelere karşı yapılmıştır. Basın Meslek Komitesi'nin iletilen yazılı eleştiriler dışında medyanın olaya ilişkin tutumu sosyal medyada da tartışılmıştır. Facebook'ta 25.000 üyesi bulunan bir sitenin kullanıcıları medyayı bu olayda polise karşı cadı avı başlatması dolayısıyla eleştirerek bir kamuoyu tartışması başlatmışlardır (Aftenposten, 19.08. 2011).

Olaya ilişkin PFU'nun gerçekleştirdiği analize göre, en fazla sayıda ilk sayfa haberine Dagbladet'te rastlanmıştır, 28 günde toplam 21 gün olayı ilk sayfadan vermiştir, televizyon haberleri olarak Dagsrevyen haberleri 21 kez, Aftenposten 15 kez ilk sayfadan haberleştirmiştir (Aftenposten, 19.08.2011).

Aynı araştırmada yazılı basın özellikle, failin manifestosunu yayınlamasından dolayı eleştirilmiştir. Yapılan eleştiriler doğrultusunda gazetelerin aldıkları editoryal kararlar, sergiledikleri habercilik anlayışı ve yayın politikası bağlamında medya ikiye ayrılmıştır; Ny Tid gazetesi hiçbir zaman failin adını anmaz ve resmini basmazken, Dagbladet neredeyse her gün ilk sayfadan olaya ve failin adına yer vermiştir. Gazetenin suçlunun bir gece önceki bar ziyaretinden, olay öncesi içtiği karışıma kadar her şeyi yazarak okuyucuda gözetliyormuş hissi uyandırdığı ileri sürülmüştür. Aynı şekilde VG gazetesi de polisler eşliğinde yapılan tatbikatın karelerini ilk sayfadan okuyucuyla paylaşmış ve çok fazla eleştiri almıştır. Her iki tabloid gazetenin de sansasyonel haberleştirme eğiliminde olması bu olayda da aynı yayın politikasını izlemelerine neden olmuştur. Tüm diğer gazete ve televizyon kanalları Ny Tid ile Dagbladet arasında bir yerde kendini konumlamışlardır.

Tüm bu eleştiriler karşısında basın kendini savunurken, Aftenposten okuyucu sayısının bu zaman aralığında 100-200 kat arttığını iddia ederek, olayın ayrıntılarını öğrenebilmek için basına duyulan ihtiyacı vurgulamıştır. Aldığı editoryal kararlarla ilgili Aftenposten, medyanın terör olayı, düzenleyen kişi, polisin çalışmaları, zarar görenlere ilişkin yardım çalışmaları konusundaki tek kaynak olduğunu iddia etmiştir. Özellikle her bir basın kuruluşunun yayın politikaları doğrultusunda kendi duruşlarını belirleyerek, kısa zamanda hızlıca karar almak durumunda kaldıklarını ifade etmiştir. Bu kararlar alınırken haberin önceliği ve kamunun bilme hakkının gözetilmesi deontolojik açıdan bazı zafiyetlere yol

almıştır. Toplumsal sorumluluk ideolojisiyle hareket edildiğinde habercilik açısından önemli ikilemlerle karşılaşmıştır.

Norveç halkı için büyük bir travmaya neden olan bu terör olayıyla ilgili kamuoyuna sunulan haberlerde medya, her türlü haber verme ve haber edinme özgürlüğü açısından toplumsal görevini yerine getirdiğini ileri sürmüştür. Medya yaptığı haberleri savunurken şöyle ifade edilmiştir:

“...[Failin] adını kullanmayan, manifestosundan bahsetmeyen, kafasını kuma gömmüş demektir.... adını, fotoğrafını ve mesajını yayınlamasak bile hiçbir genç geri gelmeyecektir. Tam tersi bunu yapanın ve amacının anlaşılması ve ders alınıp gelecekteki olayları önlemek için donanımlı olmamız gerekmektedir” (Aftenposten 25.08.2011).

Medyaya yöneltilen eleştirilerden bir diğeri de, olayın polis eşliğinde gerçekleştirilen tatbikatı sırasında failin Utoya adasında elinde silahla pozisyon aldığı görüntülerinin ülkede sadece VG gazetesinde yayınlanmasıdır. Konuya ilişkin Norsk Presseforbund (Norveç Basın Birliği) yetkilisi “Breivik olayı gizlenmemeli bu bir gerçekliktir...tüm fotoğrafları medya yayınlamamalıydı” diyerek kurbanlara ve olaydan etkilenenlere dikkat çekmiştir. Gazete savunmasında bu fotoğrafların tarihsel bir doküman olması nedeniyle yayınladığını iddia ederken, Norveç Basın Birliği olayın tekrar canlandırmasında kamu yararı olduğu, medyanın da bilgilendirme sorumluluğu bulunduğu fakat bu bilgi verme görevinin her bilgi ve fotoğrafı kapsamadığı ifade edilmiştir. Aynı dönemde yayınlanan fotoğraflar nedeniyle Facebook ve Twitter aracılığıyla VG’ye yapılan eleştiriler günlerce sürmüştür. Olayı ilk sayfadan duyurma nedenini gazetenin editörü şöyle açıklamıştır:

“İlk gün ilk sayfada daha az vurgulu fotoğraf kullandık, izleyicinin katile yoğunlaşmasını istedik ve ilk sayfaya fotoğraf kullanarak okuyucunun satın alıp almama kararını vermesine yardım ettik. Dikkatli olduğumuz için okura seçme sansı tanıdık... Bu trajik ve dramatik olayın her kısmı tartışılmalı ve buna basın haberleşirmesi de dahildir. Terör olayları gazetecilik açısından oldukça karmaşık olaylardır, gerçeğinin yanında, eleştiriye de açıktırlar.” (Aftenposten, 25.08.2011).

VG’nin ilk sayfadan yayınladığı fotoğraflara ilişkin Aftenposten kararı eleştirmiş, fotoğrafların katliama ilişkin benzersiz dokümanlar olduğunu ifade etmekle birlikte, gazetenin trajik fotoğrafları yayınlamasıyla insanların daha fazla acı çektiğini vurgulamıştır. Fikir gazetesi Dagsavisen ise VG’nin yayınladığı failin ateş ederken çekilen görüntülerinin çok sert ve ağır olduğunu söylemekle birlikte durumun basın etiği sınırları içinde savunulabilir olduğu paradoksuna dikkat çekmiş ve olaydan etkilenenlerin tepki göstereceğinin hesaplanması gerektiğini belirtmiştir. Norveç medyasında fotoğrafları yayınlama konusunda VG’yi açıkça destekleyen bir diğer popüler gazete Dagbladet, basın açısından konunun ve fotoğrafların ilk sayfadan yayınlanmamasının da bir çeşit sansür olduğu, Norveçli gazetelerin yıllarca bu fotoğrafları kullanacağı gerçeğini failin “halının altına süpürülemeyeceği”^{viii} ifadesi ile açıklamıştır.

Faile ilişkin fotoğrafların yayınlanması karşısında hükümet adına konuşan Kültür Bakanı fotoğrafları basma konusunda VG’nin redaksiyon seçimine karışamayacağı açıklamasını yapmıştır^{ix} (Aftenposten,14.08.2011). Bu durum editoryal bağımsızlığın Kuzey ülkelerinde tüm kurum ve kuruluşlar tarafından uzlaşa içinde desteklenen bir görüş olduğunu göstermektedir.

Olayın bir tarafı olarak kurban yakınlarının bakış açıları da eleştireldir. Polisin açıklamasını beklemeden medyanın olayın ayrıntılarına yer vermesi, bilginin olayın etkilenenlerinden önce medyaya sızması eleştirilmiştir. Ülkede medyanın haber verme ve

insanların haber edinme özgürlüğüne ilişkin inanç çok güçlü olsa da bu olayda kamuoyu polisin aktaracağı resmi bilgileri tercih etmiştir.

Olayın mahkeme sürecinin televizyondan yayınlanıp yayınlanmaması, mahkemenin kapalı veya açık oturumla mı görüleceği yine medya çerçevesinde ele alınan bir diğer konudur.

Medya çerçevesi açısından bir başka konu da gazete satışının yapıldığı (Narvesen) isimli küçük dükkanlarda yaşanan bir toplumsal tepkinin yarattığı tartışmadır. Tartışmaya yol açan eylem birkaç bayide, olayın ilk sayfalardan verildiği gazetelerin, birinci sayfalarının çevrilerle rafa yerleştirilmesidir (Görselde paylaşılmıştır). Bu durum Norveç Basın Cemiyeti (Norsk Presseforbund) Genel Sekreteri Per Edgar Kokkvold tarafından “yanlış strateji” ve “basının sansürlenmesi” olarak eleştirilmiştir ve hatta Narvesen yetkilileri yaptığı basın toplantısıyla bunun kendilerinin politikası olmadığını ve olayın sadece Kuzey Oslo’da 2 mağazada yaşanan “küçük” bir olay olduğunun altını çizmişlerdir.

Medyaya yönelik eleştiri çerçevesi bağlamında gazetelerin genel yayın yönetmenleri normalde benimsedikleri etik kuralların bu olayda dışına çıkmış olabileceklerini kabul etmişlerdir. Bu olayda ihlal edilen etik kurallar; daha suçu kesinleşmeden failin adı ve soyadının verilmesi, olaya ilişkin ölü ve yaralıların fotoğraflarının gösterilmesi, şok içindeki gençlerle, acılı insanlarla röportaj yapılması, fail ve ailesinin tanıtılarak özel hayatın ihlali, haberde pek çok kez failin manifestosu ve isimlerden bahsedilmesi olarak sıralanabilir. Medyanın bu olaya ilişkin haberleştirme sürecinde aldığı kararlar nedeniyle ortaya çıkan hatalar açık yüreklilikle paylaşılmış, haberleştirmenin çelişkiler ve ikilemler yarattığı ve hala yaratmaya devam ettiği, olaya ilişkin etik tartışmaların gelecekte de süreceği belirtilmiştir.

6.2.2. Uluslararası Medyaya Yönelik Eleştiri Çerçevesi

Benzer olayların yaşanmadığı sakin Kuzey ülkesinde gerçekleşen Breivik olayı uluslararası medyada büyük ilgi görmüştür. Olayın haber değeri tüm ülkeler için yüksek olduğundan Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya medyasında geniş yer bulmuştur. Başbakanın barış ve demokrasi, açıklık yanlısı tutumu ve konuşmasında ele aldığı açıklık ve demokrasi vurgusu, gül yürüyüşü de ilgiyi arttırmıştır. Breivik olayının ardından birkaç saat sonra CNN olay yerinden ilk canlı görüntüleri aktarırken Amerikan CBS televizyonu dezenformasyona neden olmuştur. İngiltere’den Daily Telegraph gazetesi, Alman Süddeutsche Zeitung gazetesi olayın ayrıntılarına yer vermiştir. Uluslararası basından alıntılar yapılırken failin eyleminde Kuzey Avrupa’daki politik iklimin de etkisi olduğu yazılmıştır. Radikal sol Alman gazetesi TAZ, yaşanan terör eyleminin politik olarak az sayıdaki aşırı sağ görüşteki kişiler tarafından gerçekleştirildiği iddia edilse de, olayın arka planındaki politik bakışa dikkat çekmiştir. İsviçre’den Neue Zürcher Zeitung da “popülizm ve ekstremizm arasında mesafe koyulmalı”

ifadesiyle saldırı ile Avrupa'da yükselen sağ politik görüş arasında ilişki olduğunu vurgulamıştır (Aftenposten, 04.08.2011).

Norveç basını, olayla ilgili uluslararası basın kuruluşlarında yer alan haberleri objektif bulsa da, Amerikan medyasının olayı haberleştirme şeklini eleştirmiştir. Bu eleştirinin nedeni, Amerikan medyasının olayın ortaya çıktığı anda İslami terörle ilişkilendirmesinin provokasyona yol açması ihtimalidir. Fox News adlı Amerikan kanalının terör olayına ilişkin haberleri Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım sitelerinde de “yanıltıcı, saygısız” ifadeleri ile eleştirilmiştir. Etnik kimlik bir haber değeri olarak önemini yitirdiğinde Amerikan medyasının Fox kanalında failin, Hitler gençliği olarak sunulduğuna dikkat çekilmiştir. Bu durum Norveç basını tarafından yakından izlenerek kamuoyunun katılımıyla yoğun bir şekilde tartışılmıştır.

Uluslararası medyada Norveç'teki terör olayının haberleştirilme şekli Norveç ulusal medyası açısından ayrıntılarıyla takip edilmiş, özellikle haberler üzerinden oluşturulan çarpık Norveç algısı kamuoyunun dikkatine sunularak konuya ilişkin farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır.

6.2.3. İnternet, İfade Özgürlüğü veya Kısıtına İlişkin Çerçeve

Olayı izleyen hafta sonunda hem medyada hem de medya kullanıcıları açısından daha yoğun kontrol ve daha az anonimite eğiliminin hakim olduğu gözlenmiştir. Anonimite, bireyin kimliğinin açıklanmamasını ifade eder. Dagbladet ve Aftenposten'daki tartışma ve katkı yazılarına yapılacak yorumlar konusunda kısıtlar getirilmiştir. VG zaten daha önce suç içeren olaylara, kaza ve afetlere yorum yazmayı yasakladığından bu kuralı daha önceden işletmeye başlamıştır. Hafta sonu tartışma alanı Hegnar Online'da fikir alışverişi durdurulmuştur ve kalıcı kullanıcı kayıt zorunluluğu getirilmiştir. Sözü edilen forum katkı yazılarını redakte etmeden yayınlayan bir forumdur. Forumun redaktörü ancak kanuna karşı olduğuna ilişkin şikayet gelirse yazıların silinebileceğini duyurmuştur. Failin de aktif olarak yazdığı daha liberal siteler (document.no) olayın ardından yorum kısmını kapatmışlardır. Özellikle failin söz konusu sitede aktif olmasından dolayı mercek altına alınan Dokument. no sitesinin redaktörü, failin yazdığı hiçbir yazının onu tehlikeli bir terörist olarak nitelenmesine yol açmayacağını vurgulamıştır.

Breivik saldırısı sonrası özellikle gazeteler tartışma sitelerini kapatmışlardır. Bu konuda her bir gazete farklı bir yöntem izlemiştir. Dagsavisen, katkıların isimler belirtilerek yapılmasını savunurken, Dagbladet gazetesi ise, tartışma sitesini kapasitelerinin yetmediğini, izleyemeyeceklerini öne sürerek kapatma yoluna gitmiştir. Olayın ardından geçen üç ay ile birlikte son zamanlarda bazı yazılar katkı ve yoruma açılabilmiştir. Aftenposten da tartışma merkezini geçici olarak kapatmış ve tüm internet tartışmalarına ön moderatör koymuştur. Ülkenin en büyük gazetesi VG de, yorumlara kısıt koymuş fakat anonim ifade özgürlüğüne izin vermiştir. VG'ye göre, gelecekte internet tartışmaları yine anonim olmalıdır ve editör, popüler olmayan düşüncelere uygulanabilecek geniş sansüre karşı tüm toplumu uyarmıştır.

İncelemenin gerçekleştirildiği Kasım ayının son haftası Norveç medyasında yoğun bir şekilde sadece ifade özgürlüğü konusu ele alınmıştır. İfade özgürlüğü, Utoya adası ve hükümet binasında yaşananlardan sonra açık ve demokratik toplum için çok önemli bir hak olarak benimsenmektedir. Örnek olarak Sosyalist Sol Partisi lideri de kendi facebook adresinden anonimitenin gerekliliği konusunda büyük bir girişim başlatmıştır (Aftenposten, 05.08.2011). Bu konuda yazan Norveç'in en bilinen blog sahibi de 30. 06. 2011'de Twitter aracılığıyla 1 yıldır anonim bloğuyla topluma zarar vermediği görüşünü dile getirmiş, “anonimitenin kalkmasıyla başka türlü duyamayacağınız refleksleri ve sesleri duyma şansının da ortadan kalkacağını” savunmuştur.

Yasal olarak da ön sansürün Norveç Anayasası'nın 100. maddesine aykırı olduğu belirtilmiş, internetin toplumun ve kültürün bir parçası olduğu ve açıklık ve demokrasi için internetin de açık ve demokratik olması gerektiği vurgulanmıştır. Bakış açısına göre benzer fikirler, kendi radikal ortamlarında karşı fikirle karşılaşmadan tartışılınca güçlenerek daha marjinalleşmektedir. Radikal fikirlerin ana akım medyada yer almasıyla karşı argümanlar yaratılarak sağlıklı tartışma ortamlarının oluşabileceği savunulmuştur.

Karşıt görüşü savunan bazı akademisyenlere göre ise, anonimite bu amacın tersine işlemektedir. Anonimitenin uygulandığı sitelerde güvenliğin zayıf olması nedeniyle internet gazetelerine aylık olarak halkın sadece % 7'si yorum yazmaktadır (Synovate/NRK, 2010). Anonim düşünce özgürlüğü internet tartışmalarında önemli seslerin duyulmasını engellemektedir. Bu bakışa savunanlar uç fikirlerin medyada yer almasının marjinalliği azaltacağına dair kuşku duymaktadırlar, tersine bu tür radikal fikirlerin yayılacağından korkulmaktadır.

6.2.4. Avrupa'daki Sağ İdeolojiye İlişkin Çerçeve

Fransa ve Danimarka başta olmak üzere, Avrupa'daki tüm göçmen karşıtı partiler failin yaptıklarına ve fikirlerine karşı olduklarını açıklamışlardır. Uzmanlar faili sağ görüşlü, neo-Nazi olarak değil, tutucu milliyetçi olarak nitelendirmişlerdir. Konuya ilişkin, failin sıklıkla yorum yazdığı sağ eğilimli Document no sitesine ilişkin bilgi içeren haberler medyada yer almıştır. Sitenin haftada 35-40 bin kullanıcısı olduğu, benzer düşüncedeki insanların sadece % 10'unu oluşturan 3-4 bin kişi olduğu ifade edilmiştir.

Söz konusu haber ve yorum çerçevesinde failin ılımlı bir çevreden gelip radikalleştiği vurgulanmıştır. Failin internet aracılığıyla paylaştığı 1500 sayfalık manifestosu nedeniyle habere ideoloji çerçevesi eklenmiştir. Özellikle bu çerçevedeki haber ve yorumlarda Müslümanların, failin Müslüman olmamasına sevindiği dikkat çekmektedir. Oslo'da bulunan İslam Kültürü Merkezi'nin hafta boyunca kapılarını açarak acıya destek oldukları ve bu bağlamda İslami kutlamaların iptal edildiğine dair haberler yayınlanmıştır. Norveç'te yaşayan Müslümanların ve onların temsil edildiği kurumların olaya ilişkin hassasiyetleri ulusal medyada geniş yer bulmuştur.

Failin ideolojik bakış açısının yanı sıra özel hayatına ilişkin kişisel özellikleri de haberleştirilmiştir.

6.2.5. Olayın Dava Sürecine İlişkin Haber Çerçevesi

Bu haber çerçevesinde failin 2008'de kabul edilen Ceza Kanunu'nun 102.maddesine göre insanlık suçuyla mı veya terör suçuyla mı yargılanacağı tartışılmıştır. Ülkede insanlığa karşı işlenen suçlar yasası savaş zamanında uygulanmaktadır, politik bir suç kapsamında kabul edilir ve ceza süresi 30 yıldır. İnsan öldürme ve terör suçunda ise en yüksek ceza 21 yıldır. En yüksek cezanın uygulanması Avrupa'nın savaşta olduğu anlamına gelecektir, çünkü o ceza maddesine göre işlenen suçun topluma karşı yapıldığı kabul edilmektedir. Konuya ilişkin sosyal paylaşım sitelerinde de yürütülen tartışmalarda 60.000 kişi tarafından ölüm cezası bir ceza biçimi olarak onaylansa da oy verenlerin üçte ikisi Breivik olayında ölüm cezasını uygun bulmamıştır (Aftenposten, 26.07. 2011). Yine yasal çerçevede yaşanan bu duruma özgü özel bir yasanın kabul edilip edilmeyeceği de tartışılmış fakat özel yasaların ortaya çıkması tüm topluma hizmet eden genel yasaların etkisini daraltacağı için eleştirilmiş ve kabul edilmemiştir.

Konuya ilişkin hukuk profesörleri ve uzmanları Norveç'te ifade özgürlüğüne karşı belli konuda, belli çevrelerin, kişilerin fikrine karşı kolektif boykot edilemeyeceği, bu durumun ülkenin yıllardır karşısında savaştığı bir gerçeklik olduğu ifade edilmiş, ayrıca basının ve gazete redaktörlerinin ancak tek tek kendi gazetelerine ilişkin kararlar alabileceği ve hepsinin aynı şekilde davranarak boykot edemeyeceği vurgulanmıştır.

Mahkemenin ne şekilde görüleceği, olay anında o adada olan gençlerin yerel mahkeme salonlarına yapılacak yayın ile anında bilgi ve görüntü alabilecekleri, Oslo Adalet sarayının 600-700 basın çalışanı bir arada olabilecek şekilde genişletileceğine ilişkin haberler bu çerçevede yer almıştır.

6.2.6. Toplumun Kendini Sorgulama Çerçevesi

Konuya ilişkin ağırlıklı olarak hissedilen çerçeve toplumun kendini suçlu hissettiğini gösteren haber ve yorumlardır. Bu bağlamda elde edilen bilgiler doğrultusunda failin sıradan bir Norveçli olması toplumu şaşkınlığa sürüklemiş, yaşadığı bölgede, şehirde, alışveriş yaptığı markette, yakın arkadaşları ile mülakatlar yapılarak nerede yanlış yapıldığı araştırılmaya çalışılmıştır. Sol partiler 'daha fazla demokrasi ve daha fazla açıklık' girişimiyle Başbakan'ın da katıldığı meclis tartışması başlatmışlardır. Yorum yazılarında toplumun vicdan azabı duyduğuna sıklıkla vurgu yapılmıştır. 22 Temmuz olayını araştırmak üzere Meclis Komisyonu kurulmuştur.

Olaydan sağ kurtululardan bir kısmı suçlu ile aynı mahkeme salonunda yer almışlar, arkadaşları öldürülmüşse de faili canavar olarak nitelememişlerdir, çünkü o zaman bu durumun faili insan olmayan bir sınıflamaya sokmak anlamına geleceğini savunmuşlardır. Gençler, daha fazla demokrasi ve açıklık adına kendilerinin sahip olduğu gibi failin de ifade özgürlüğünü kullanarak konuşmasını ve bu olayın tartışılmasını istemişler, gazetede yazılanlardan öte kendisinden dinlemek istediklerini belirtmişlerdir.

Breivik saldırısından bir hafta sonra "Norveç acıyla böyle baş ediyor" başlıklı bir haberde, olayın Norveç'i ve tüm dünyayı sarstığı, bu olayın hiçbir zaman unutulmayacağı ifade edilmiştir. "Bu olaydan sonra Norveç'e ne olacak?" sorusu BBC televizyonu tarafından en az 5 kez olmak üzere İsveç, Danimarka ve Fin medyasında da haberleştirilmiştir. Norveç'in yine açık toplum olarak, hoşgörü, barış ve insan hakları için savaşaacağı vurgulanmıştır. Teröriste ilişkin bilgi edindikçe, terörün ne olduğu, nereden geldiği ve teröre karşı nasıl eleştiri geliştirileceğinin zamanla öğrenileceği belirtilmiştir.

Failin niçin seçim, parti, politika, kamu tartışması yerine terörü seçtiği tartışılmış, diğer yolları denediği fakat fikirlerine uygun bulmadığı ifade edilmiştir. Bu çerçevede ülkede nasıl bir güvenlik önlemi alınması gerektiği de tartışılmış, ABD'nin 11 Eylül sonrası önlemleri yerine açık, güven temelli toplum yaratmanın gerekliliği vurgulanmıştır. Toplumun kendisini aşırı uç görüşlülere koruyamayacağı fakat riskle yaşamayı öğrenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Norveç sağının kendini eleştirmeye başladığı ve bu durumun uzun süreceği, faili toplumun içselleştirmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu aşamada fikir adamlarının biraz sakin ve ılımlı olması gerektiği, olaya ilişkin çabuk yargularla, soyut bağlantılar aranmaması gerektiği belirtilmiştir.

7. Sonuç ve Değerlendirme

Günümüzde medya, toplumun genelini ilgilendiren beklenmedik, sarsıcı nitelikteki büyük toplumsal olayların haberleştirilmesinde öncelikli ve etkin bir araçtır. Medya toplumun olaylara ilişkin reflekslerinin oluşmasında ve ileriye dönük toplumsal hafızanın şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda çalışma, 22 Temmuz 2011'de

yaşanan Breivik terör saldırısının Norveç gazetelerindeki temsiline odaklanarak Norveç medyası ve toplumuna ilişkin bir analiz gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 22 Temmuz-22 Kasım tarih aralığında Aftenposten, Dagbladet ve Verdens Gang (VG) gazetelerinde olayın ilk haftasına ilişkin 418 haber veya yazı birimi incelenmiştir. Gazetelere uygulanan niceliksel ve niteliksel içerik analizi bulgularına göre, gazetelerin ciddi- tabloid (Aftenposten, Dagbladet) gazete ayrımının dışında, VG'nin daha çok editoryal kararlar doğrultusunda bir yayın anlayışı ile hareket ettiği belirlenmiştir. Bu kapsamda faile ve olaya ilişkin atıflar ve haber manşetlerinde subjektif ifadeleri tercih etmeyen VG'nin, olaya ilişkin canlandırma tatbikatının fotoğraf karelerini ülkede ilk sayfadan duyuran tek gazete olması da bunun kanıtıdır.

Araştırmanın metodolojik açıdan ikinci ayağını oluşturan yine aynı tarih aralığına ilişkin 34 haber ve yorum yazısı, çerçeve analizi ile ele alınarak 6 konu çerçevesi analiz edilmiştir. Olaya ilişkin sıklıkla tartışılan medyaya eleştiri çerçevesi kapsamında gerek medyanın kendini objektif biçimde eleştirmesi, gerekse hükümet ve basın meslek komitesi yetkililerin medyanın editoryal kararlarına saygı duyulması gerektiğine vurgu yapmaları, demokrasi ve ifade özgürlüğünün ülkedeki tüm kurumlarla sahip çıkılan bir hak olduğunu göstermektedir. Olaydan sağ kurtulan gençlerin dahi failin ifade özgürlüğünden yana tavır almaları toplumun reflekslerine işlemiş demokrasinin açık kanıtıdır.

Terör eylemi, sansasyonel manşet ve yorumlardan öte, toplumsal bir olgu olarak tartışılmış ve failin terörü seçmeden önce, diğer demokratik mekanizmaları deneyip denemediği, neden başarısız olduğu üzerinden Stockholm Sendromu'na^x varabilecek toplumsal tartışma başlatılmıştır. Toplumun riskle yaşamayı öğrenmek zorunda olduğu yargısı da toplumsal uzlaşının işlediğini ve farklılıkların her ne pahasına olursa olsun korunacağını gösteren bir olgudur.

Norveç tarihinde bir ilk olan 22 Temmuz bombalı eylemine ilişkin basının, eleştiriye açık, objektif, enformasyon sağlama odaklı bir haberleştirme pratiği uyguladığı görülmüştür. Araştırma hipotezlerinden H1 hipotezi doğrulanmış, olaya ayrılan haber ve yorum yoğunluğu nedeniyle Breivik olayının gündemin öncelikli haberi olarak tüm yönleriyle tartışıldığı saptanmıştır. Araştırmanın H2 hipotezi de doğrulanarak tabloid basının (VG ve Dagbladet) ciddi basına göre (Aftenposten) gerek haberde kullandığı sansasyonel ve subjektif manşetlerle, gerekse failin ve kurbanların adını ve sıfatlarını manşette yerleştirerek, tatbikata ilişkin görüntüleri ilk sayfadan yayınlayarak bu ayrımı her aşamada okuyucuya hissettirmiştir.

Basın örgütleri ve toplum tarafından eleştirilse de, "Anlayamadığımız bir şeyi kabullenemeyiz, tekrar yaşama devam etmek için bilgi gerekmektedir" argümanı ile kendini savunan Norveç medyası, Breivik olayı sonrası toplumda ayrışmaya izin vermeden, ifade özgürlüğü ve kamusal sorumluluk bağlamında gerçekleştirdiği habercilikle, terörün haberleştirilmesinde dünya medyasına örnek teşkil etmiştir.

Notlar

i Aftenposten 29.07.2011. Breivik olayı sonrası bu söylem toplumca benimsenmiştir.

ii Danimarka kraliyet ailesinin üyeleri olan Prens Fredrik ve Prenses Loise'in çocukları Prens Carl, 1905'teki Norveç halkoylaması sonucu Norveç kralı olarak seçilmiş ve adını da Kong Haakon VII olarak değiştirmiştir.

iii 22 Temmuz 2011'de saat 15.26'da Oslo merkezi hükümet binalarının olduğu sokakta bombalı bir saldırı gerçekleşmiştir. Patlama sonucu, 8 kişi ölmüş, 11 kişi yaralanmıştır. Aynı gün içerisinde yaklaşık iki saat sonra Utøya adasında İşçi Partisi gençlik kampında 68 gencin öldüğü, 17'sinin yaralandığı ikinci bir terör eylemi yaşanmıştır.

iv Olaya ilişkin pek çok toplumsal tepki de bunun göstergesidir. Örnek olarak "El Ele Tutuşalım" (Hold i hender) eylemi ile şiddete karşı tüm dünyadan 1.407.662 insan barışa destek vermektedir. Girişim kapsamında el ele tutuşan çöp adamlar çizilerek altında adları ve ülke bayraklarıyla gösterilmektedir. Erişim: 19.03.2012 (<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/oslobomben/lenke.php>)

v "Ola Potet", "Patates Norveçli" anlamında; sıradan, kurallara uyan, zararsız, naif, mavi gözlü ve iyi yetişmiş fantastik bir genci tanımlamak için kullanılan bir deyimdir.

vi Halkın %71'i günde en az 1 basılı gazete okumakta ve günde ortalama 2,4 milyon gazete satılmaktadır. Norveç'te ilk gazete 1760 yılında basılmıştır ve 200-250 yıldır okur yazar (1739 yılında zorunlu eğitim uygulanmaya başlanmıştır) bir toplumdur. Erişim: <http://www.mediebedriftene.no/index.asp?id=78261&open=78261> (03.03.2012).

vii "Han" ifadesi İngilizce'de de sıklıkla kullanılan "He" eril kişi zamirinin karşılığıdır.

viii Dagbladet Gazetesi Şef Redaktörü Lars Helle, "Vi kan ikke bare feie ham under teppet" ([Breivik'i] halının altına süpüremeyiz) cümlesi ile Norveççesi 'sümen altı etmek' anlamına gelen ifadeyi kullanmıştır.

ix Aftenposten'da yayınlanan haberde dönemin Kültür Bakanı Anniken Huitfeldt, 8 Eylül 2011 tarihinde düzenlenen Medya İşletmeleri Derneği'nin yıllık olağan toplantısında konuyu değerlendirirken medyanın editoryal kararlarına karşılamak istemediğini fakat sorumlu davranılması gerektiğini ifade etmiştir.

x 1973 yılında Stockholm'de, Kreditbanken isimli bir bankayı soymaya kalkan soyguncuların, 4 kişiyi rehin alarak altı gün boyunca direnmelerine ve rehinelere de aktif olarak bu direnişe destek vermeleri sonucunda yaşanan duruma verilen addır. Norveç toplumu ve gazete redaktörleri de kendini faille özdeşleştirmeye çalışarak bir Stockholm Sendromu durumu yaşamıştır (Aftenposten, 18.10. 2011).

KAYNAKÇA

AFTENPOSTEN, 19.08. 2011. "Folkeaksjon mot terrordekning" başlıklı haber (Terör haberleştirmesine Halk Tepkisi).

AFTENPOSTEN, 25.08. 2011. "Medienes frie valg" başlıklı haber (Medyanın özgür seçimi).

AFTENPOSTEN, 04.08. 2011. "Islamdebatt tar ny retning" başlıklı haber (İslam tartışması yeni bir yön aldı).

AFTENPOSTEN, 05.08. 2011. "Snur tabloidaviser over hele landet" başlıklı haber (Tüm ülkede tabloid gazeteler çevrildi).

AFTENPOSTEN, 26.07. 2011. "Norge etter terroren" başlıklı haber (Terörden sonra Norveç).

AFTENPOSTEN, 18.10. 2011. "Frykter sensurpåstander" (Sansür suçlamaları korkutuyor)

ANDERSON, A. James (1986). *Communication Research: Issues and Methods*. New York: McGraw-Hill.

BALCI, Şükrü, Hüsamettin Akar, Bünyamin Ayhan (2010). "Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Çerçevesinde Seçim Dönemlerinde Gazete Okuma Alışkanlıkları ve Motivasyonlar: Konya Örneği." *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 30: 51-79.

BASTIANSEN, G. Henrik, G. ve Hans Fredrik Dahl (2003). *Norsk Mediehistorie*, Oslo Universitetsforlaget.

BERELSON, Bernard (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe: The Free Press Publishers.

BESOVA, A. Asya ve Skye Chance Cooley (2009). "Foreign News and Public Opinion: Attribute Agenda-Setting Theory Revisited." *Ecquid Novi: African Journalism Studies* 30(2): 219-242.

- ENTMAN, M. Robert (1993). "Framing: Toward clarification of a fractured paradigm." *Journal of Communication* 43(4): 51–58.
- European Journalism Centre (1992) *Media Landscape :Norway*. Erişim: http://www.ejc.net/media_landscape/article/norway/ (03.03.2012)
- GOFFMAN, Erving (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. New York:Harper & Row.
- FLYNT-WALLINGTON, Sherrie, Kelly Blake, Kalahn Taylor-Clark, K. Viswanath (2010). "Antecedents to Agenda Setting and Framing in Health News: An Examination of Priority, Angle, Source, and Resource Usage from a National Survey of U.S. Health Reporters and Editors." *Journal of Health Communication* 15:76–94.
- GANS, Herbert (1979). *Deciding what's news*. New York: Pantheon Books.
- HART, P. Roderick (1999). *Seducing America: How Television Charms the Modern Voter*. London:Sage.
- HØST, Sigurd (2009). *Avisåret 2008*. Volda: Høgskulen I Volda.
- HØST, Sigurd (1993). "Men Avisen Var ikke Død..."- Nye Tendenser i Utviklingen an Avisstruktur og Avisjournalistikk. *Journalistikk – Forskning – Et Felt på Nye Veier?* Ove Solum ve Eli Skogerbø (red.) içinde. *NLM Rapport:4*. Oslo:Norsk Medieforskerlag.100-129.
- KENTMEN Çiğdem (2010). "Mass Media Use and Citizens' Knowledge About the EU: The Turkish Case." *Turkish Studies* 11(4): 625-641.
- MCCOMBS, Maxwell (2004). *Setting the agenda: The mass media and public opinion*. Malden, MA: Blackwell.
- MCCOMBS, E. Maxwell & Salma I. Ghanem (2001). "The convergence of agenda setting and framing." İçinde S. D. Reese, O. H. Gandy, & A. E. Grant (Eds.) *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world* (67–82). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- MCCOMBS, M., & Shaw, D. L. (1993). The evolution of agenda-setting research: Twenty-five years in the marketplace of ideas. *Journal of Communication* 43:58–67.
- MCCOMBS, E. Maxwell , Donald L. Shaw (1972). "The agenda-setting function of mass media." *Public Opinion Quarterly* 36:176–187.
- MCQUAIL, Denis (2000). *McQuail's Mass Communication Theory*. Fourth edition, London: Sage.
- MCQUAIL, Denis ve Karen Siune (1998)(eds.) *Media Policy: Convergence, Concentration and Commerce*. *Euromedia Research Group*.London: Sage.
- Media Norway: Facts and Figures on Norwegian Media*. Erişim: <http://medienorge.uib.no/english/?cat=statistikk&medium=avis&queryID=356> (03.03.2012).

-
- SCHEUFELE, Dietram A. (1999). "Framing as a Theory of Media Effects." *Journal of Communication* 49(1): 103–122.
- SCHEUFELE, Dietram A. & David Tewksbury (2007). "Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models." *Journal of Communication* 57: 9–20.
- SHOEMAKER, J. Pamela & Elizabeth, K. Mayfield (1987). "Building a theory of news content." *Journalism Monographs* 103: 1–36.
- SHOEMAKER, Pamela J., & Stephen D. Reese (1996). *Mediating the message: Theories of influences on mass media content*. White Plains, NY: Longman.
- SYNOVATE/NRK (2010) NRK i Tall. Erişim: <http://nrk.no/aarsrapport/2010/statistikk/> (03.04.2012)
- TANKARD, James, Laura Hendrickson, Jackie Silberman, Kriss Bliss & Salma Ghanem (1991). Media frames: Approaches to conceptualization and measurement. Paper presented at the Annual Convention of the *Association for Education in Journalism and Mass Communication*, Boston, MA.
- TUNSTALL, Jeremy (1977). *The Media Are American*. London: Constable.
- WANTA, Wayne, Guy Golan ve Cheolhan Lee (2004). "Agenda Setting and International News: Media Influence on Public Perceptions of Foreign Nations." *Journalism & Mass Communication Quarterly* 81(2):364-377.
- WANTA, Wayne, Yu-Wei Hu (1993). The Agenda-Setting Effects of International News Coverage: An Examination of Differing News Frames, *International Journal of Public Opinion Research* 5:250–264.
- WEAVER, H. David (2007). "Thoughts on Agenda-Setting, Framing, and Priming." *Journal of Communication* 57(1): 142–147.